

EUROOPA LIIDU
KOHUS

EUROOPA KOHUS JA TARBIJATE ÕIGUSED

SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu Kohus kontrollib alates 1952. aastast liidu õiguse järgimist ja õiget kohaldamist liikmesriikides. Aja jooksul on ta teinud otsuseid, mis on tugevdanud Euroopa integratsiooni ning samas andnud üha suuremaid õigusi kodanikele, eeskätt tarbijatele. Järgmistel lehekülgedel on teemade kaupa tutvustatud Euroopa Kohtu pöördelise tähtsusega kohtuotsuseid.

Käesolevas brošüüris kirjeldatud kohtuasjades ei ole Euroopa Kohus kõnealuseid õigusi ise loonud, vaid on need liidu määrusi või direktiive tõlgendades tuletanud või neid täpsustanud.

Tervislik toitumine on praegu tarbijate jaoks esmatähtis ning tarbijad soovivad saada õiget teavet ostetavate toiduainete ja jookide kohta, pöörates heale tervisele järjest suuremat tähelepanu.

TOIDUAINED JA JOOGID

Pakendile märgitavad andmed

Euroopa Kohus tuletas 2015. aastal meelde, et tarbijad peavad saama õiget, neutraalset ja objektiivset teavet. Seega, kui toote pakend jätab mulje, et toode sisaldab koostisosa, mida seal tegelikult ei ole, võib see ostjat eksitada ka siis, kui koostisosade loetelu on õige. Sellise olukorraga oli tegemist puuviljatee puhul, mille pakendil oli kasutatud vaarikate ja vanilliõite kujutist, kuid tee ei sisaldanud vanillist või vaarikatest pärit looduslikke koostisosi ([kohtuotsus, 4.6.2015, Teekanne, C-195/14](#)).

Lisaks kinnitas Euroopa Kohus, et mineraalvee pudelite pakendil märgitud naatriumisisaldus peab kajastama naatriumi absoluutkogust selle mis tahes ühendi kujul (lauasool ja söögisooda). Nimelt võidakse tarbijat eksitada, kui vett esitletakse madala soolasisaldusega veena, samas kui see sisaldab rohkelt naatriumbikarbonaati ([kohtuotsus, 17.12.2015, Neptune Distribution, C-157/14](#)).

TOIDUAINED JA JOOGID

Tervisealased väited ja nimetused

Euroopa Kohus otsustas 2017. aastal, et komisjon keeldus õigustatult lubamast kasutada glükoosi turustamisel teatud tervisealaseid väiteid, nagu „glükoos aitab kaasa normaalsele energiaainevahetusele“ või „glükoos soodustab füüsilist aktiivsust“. Sellised väited julgustavad suhkrut tarbima, kuid see on vastuolus üldtunnustatud toitumis- ja tervisealaste põhimõtetega ([kohtuotsus, 8.6.2017, Dextro Energy vs. komisjon, C-296/16 P](#)).

Lisaks ei või täiesti taimseid tooteid põhimõtteliselt turustada peamiselt loomset päritolu toodetele reserveeritud nimetuste all, nagu „piim“, „koor“, „või“, „juust“ või „jogurt“. Niisiis ei või ettevõtja kasutada nimetusi „sojapiim“, „tofuvõi“ või „taimne juust“, kuid liidu õigusaktides on ette nähtud ka teatud erandid, näiteks „crème de riz“ ([kohtuotsus, 14.6.2017, TofuTown.com, C-422/16](#)).

**EBA AUSAD
KAUBANDUSTAVAD**

Liidu õigus keelab ebaausad, eksitavad ja agressiivsed kaubandustavad, mis võivad muuta tarbijate majanduskäitumist. Euroopa Kohtul on sellel teemal ulatuslik kohtupraktika, mille kohta on edaspidi toodud näiteid.

**EBA AUSAD
KAUBANDUSTAVAD**

Seotud pakkumised

Liikmesriigid ei või keelata kõiki müüja poolt tarbijale tehtavaid seotud pakkumisi (näiteks kui tegemist on bensiinijaamaga, mis pakub tasuta kolmenädalast autoabiteenust kõigile, kes ostavad korraga vähemalt 25 liitrit kütust). Nimelt ei saa seotud pakkumisi pidada igas olukorras ebaausaks kaubandustavaks ([kohtuotsus, 23.4.2009, VTB-VAB ja Galatea, C-261/07 ja C-299/07](#)).

Seotud pakkumine, mis seisneb eelnevalt installeeritud tarkvaraga arvuti müügis, ei ole iseenesest ebaaus kaubandustava. Eelnevalt installeeritud iga tarkvara osa hinna täpsustamata jätmine ei kujuta endast eksitavat kaubandustava, sest tarkvara osade hind ei ole tarbija jaoks oluline teave ([kohtuotsus, 7.9.2016, Deroo-Blanquart, C-310/15](#)).

EBAAUSAD KAUBANDUSTAVAD

Agressiivsed ja eksitavad kaubandustavad

Keelatud on ettevõtjate agressiivsed kaubandustavad, mis loovad tarbijale vale mulje, et tarbija on võitnud auhinna, kuid tegelikult peab ta selle auhinna kättesaamiseks kandma teatud kulusid. Nii on see eeskätt reklaami puhul, mis paneb adressaadi uskuma, et ta on võitnud kruiisi, kuid auhinna kättesaamiseks peab ta tasuma kindlustuse eest ja maksuma lisatasu kajuti saamiseks ning ise maksuma toidu ja joogi eest ja tasuma sadamamaksud ([kohtuotsus, 18.10.2012, Purely Creative, C-428/11](#)).

Ebaausate kaubandustavade kasutamist võib esineda ka riiklikku ravikindlustussüsteemi kuuluvate haigekassade puhul. Kui haigekassa teatab oma liikmetele, et haigekassa vahetamisega kaasnevad rahaliselt ebasoodsamad tingimused, on tegemist eksitava kaubandustavaga ([kohtuotsus, 3.10.2013, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12](#)).

Euroopa Kohus on veel otsustanud, et tasu kõne eest klientidele telefoninumbriale müügijärgse teenuse raames ei tohi olla suurem kui tasu tavakõne eest, vastasel korral on tegemist ebaausa kaubandustavaga ([kohtuotsus, 2.3.2017, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-568/15](#)).

POSTIMÜÜK

Digiajastul on postimüük muutunud igapäevaseks tehinguks. Euroopa Kohus on korduvalt täpsustanud, millised õigused on tarbijatel selliste müügilepingute puhul.

Kauba kättetoimetamiskulusid ei või jätta tarbija kanda, kui tarbija on kasutanud oma taganemisõigust (seda õigust saab kasutada seitsme tööpäeva jooksul alates müügikuupäevast). Tarbija kanda võib aga jätta kauba tagastamise kulud ([kohtuotsus, 15.4.2010, Heinrich Heine, C-511/08](#)).

Taganemisõigust kasutanud tarbija ei ole kohustatud maksma müüjale hüvitist kauba kasutamise eest, välja arvatud juhul, kui ta kasutas seda kaupa ebamõistlikult. Kui tarbijal tuleks tasuda hüvitist pelgalt asjaolu tõttu, et ta posti teel saadud kaupa kontrollis ja järele proovis, ohustaks see taganemisõiguse tõhusust ([kohtuotsus, 3.9.2009, Pia Messner, C-489/07](#)).

PUUDUSEGA TOOTED

Euroopa Kohtul on olnud ka võimalust täpsustada tarbija õigusi juhul, kui tarbija väidab, et talle üle antud kaup ei vasta lepingule.

Euroopa Kohus tuletas 2015. aastal meelde, et lepingule mittevastavus, mis tuleb ilmsiks kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest, loetakse esinenuks üleandmise hetkel. Tarbijal tuleb tõendada ainult lepingule mittevastavuse esinemine ja selle ilmnemine kuue kuu jooksul alates kauba üleandmisest, kuid ta ei ole kohustatud tõendama mittevastavuse põhjust ega seda, et mittevastavuse on põhjustanud müüja ([kohtuotsus, 4.6.2015, Froukje Faber, C-497/13](#)).

Puudusega toote asendamise korral ei pea tarbija maksma müüjale hüvitist puudusega kauba kasutamise eest ([kohtuotsus, 17.4.2008, Quelle, C-404/06](#)). Müüja on kohustatud eemaldama puudusega kauba kohast, kuhu see paigaldati, ja paigaldama sinna asenduskauba või katma selle eemaldamiseks ja asenduskauba paigaldamiseks vajalikud kulud ([kohtuotsus, 16.6.2011, Gebr. Weber ja Putz, C-65/09 ja C-87/09](#)).

Kui puudub teaduslik konsensus, võib vaktsiini puudust ja põhjuslikku seost puuduse ning haiguse vahel tõendada tõsiste, täpsete ja üksteist toetavate kaudsete tõendite kogumiga, nagu vaktsiini manustamise ja haiguse tekkimise ajalne lähedus, isiklike ja perekondlike varasemate vastava haiguse juhtude puudumine ja märkimisväärne arv dokumenteeritud juhtumeid ([kohtuotsus, 21.6.2017, W jt, C-621/15](#)).

KINDLUSTUSLEPINGUD

Kindlustuslepingud on tänapäeval muutunud möödapääsmatuks. Euroopa Kohtul on palutud täpsustada nende lepingute suhtes kohaldatavaid reegleid.

Euroopa Kohus leidis 2011. aastal, et kindlustuslepingutes riskitegurina kindlustatu soo arvestamine on diskrimineerimine. Sel põhjusel kohaldatakse liidus alates 21. detsembrist 2012 meeste ja naiste ühtseid kindlustusmakseid ja -hüvitisi ([kohtuotsus, 1.3.2011, Association belge des consommateurs Test-Achats jt, C-236/09](#)).

Kindlustuslepingus tuleb läbipaistvalt, täpselt ja arusaadavalt kajastada kindlustusmehhanismi toimimist, nii et tarbijal on võimalik hinnata talle sellest tulenevaid majanduslikke tagajärgi ([kohtuotsus, 23.4.2015, Jean-Claude Van Hove, C-96/14](#)).

Lennureiside müüjatel ei ole õigust „lennu tühistamise“ kindlustust lennupileti hinnale vaikimisi juurde lisada. Nimelt on niisugune kindlustus võimalik hinnalisa, mis peab olema näidatud selgelt broneerimisprotsessi alguses ning tarbijale peab jääma võimalus seda valida või mitte ([kohtuotsus, 19.7.2012, ebookers.com Deutschland, C-112/11](#)).

VÄLJASPOOL ÄRIRUUME SÕLMITAVAD LEPINGUD

Liidu õigus kaitseb tarbijate õigusi ka koduukselepingute korral. Euroopa Kohtul on korduvalt olnud võimalus teha otsuseid selles valdkonnas, eelkõige seoses tarbija õigusega lepingust seitsme päeva jooksul pärast selle sõlmimist taganeda.

Tarbija, kes sõlmib laenulepingu väljaspool äriruume, ei kaota oma taganemisõigust, kui teda sellest õigusest ei teavitatud. Seega tarbija, kes saab alles viie aasta möödumisel teada, et tal oli taganemisõigus, kuid keda pank sellest lepingu sõlmimisel ei teavitanud, võib taganemisõigust kasutada ([kohtuotsus, 13.12.2001, Heininger, C-481/99](#)).

Kui pank ei ole tarbijat teavitanud tema õigusest väljaspool äriruume sõlmitud laenulepingust taganeda, jäävad asjaomase investeeringuga kaasnevad riskid panga kanda ([kohtuotsus, 25.10.2005, Schulte, C-350/03 ja C-229/04](#)).

**EBAÕIGLASED
LEPINGUTINGIMUSED**

Liidu õiguse direktiiv näeb ette, et tarbijate suhtes ei kehti majandus- või kutsetegevuses tegutseva isikuga sõlmitud lepingus sisalduvad ebaõiglased tingimused. Euroopa Kohus, kes on lahendanud arvukalt selle valdkonna kohtuasju, on täpsustanud selle direktiivi sätete ulatust.

Kõigepealt on Euroopa Kohus täpsustanud, et liikmesriigi kohtul tuleb omal algatusel hinnata, kas lepingutingimus on ebaõiglane. See põhimõte, mis kehtib ka maksejõuetusmenetluses, ei luba kohtul muuta ebaõiglase lepingutingimuse sisu, vaid üksnes kohustab teda jätma see tingimus kohaldamata ([kohtuotsused, 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08; 21.4.2016, Radlinger ja Radlingerová, C-377/14; 14.6.2012, Banco Español de Crédito, C-618/10](#)).

Lisaks ei või ajaliselt piirata tarbijatega sõlmitud hüpoteeklaenu lepingutesse lisatud „intressi alammäär“ tingimuse (lepingutingimus, millega nähakse ette alammäär, millest allapoole intressimäär ei saa langeda) tühisuse tuvastamise tagajärgi ([kohtuotsus, 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo, C-154/15, C-307/15 ja C-308/15](#)). Kui finantseerimisasutus annab laenu välisvaluutas, peab ta edastama laenuvõtjatele piisava teabe, et võimaldada neil teha ettevaatlikke ja teadlikke otsuseid ([kohtuotsus, 20.9.2017, Andriuc jt, C-186/16](#)).

EUROOPA LIIDU
KOHUS

Kommunikatsiooni direktoraat
Valjaannete ja elektroonilise meedia osakond

Juuni 2018

